

***Meldcode huiselijk geweld
en kindermishandeling
Derman Zorg***

Inhoud

MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING	3
WANNEER GEBRUIKT JE DE MELDCODE?	3
HOE WERKT DE MELDCODE?	3
VERSLAGLEGGING	3
VEILIGHEID MEDEWERKERS	4
DOORLOPEN VAN DE STAPPEN, EVALUEREN EN AFSLUITEN	4
DE 5 STAPPEN.	4
STAP 1; SIGNALLEN IN KAART BRENGEN	4
STAP 2; OVERLEG MET EEN COLLEGA EN EVENTUEEL RAADPLEGEN VEILIG THUIS	5
<i>Intern overleg</i>	5
<i>Extern overleg</i>	5
<i>Advies Veilig thuis</i>	5
STAP 3; GESPREK CLIËNT	5
STAP 4; WEGEN VAN HUISELIJK GEWELD OF KINDERMISHANDELING	5
<i>Afwegingskader</i>	6
STAP 5; 2 BESLISSINGEN	7
<i>Melden is noodzakelijk als er sprake is van</i>	7
<i>Hulpverleners is mogelijk als</i>	7
<i>De 2 beslissingen</i>	7
WANNEER IS HET MELDEN BIJ VEILIG THUIS VERPLICHT?	7
IS ZELF HULP BIEDEN OF ORGANISEREN OOK (IN VOLDOENDE MATE) MOGELIJK?	7
BIJLAGE	8
BIJLAGE 1: DEFINITIES EN BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN	8
BIJLAGE 2: WETTELIJK KADER	12
BIJLAGE 3: KINDCHECK	14
BIJLAGE 4: OUDERENMISHANDELING	16
BIJLAGE 5: CONTACT	19

Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld en kindermishandeling komen veelvuldig voor in Nederland. De aanpak van huiselijk geweld (inclusief oudermishandeling) en kindermishandeling hangt voor een belangrijk deel af van beroepskrachten, die met de slachtoffers, getuigen en plegers te maken hebben. Zij moeten het geweld en/of mishandeling signaleren en vervolgens ook handelen. In de praktijk blijkt dat makkelijker gezegd dan gedaan.

Als medewerkers van Derman Zorg behoren wij tot de beroepskrachten die tijdens de uitoefening van onze werkzaamheden direct of indirect met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling in aanraking kunnen komen. Wij hebben intensief contact met de zorgvragers, waardoor wij ons een goed beeld kunnen vormen van eventuele (gezins)problematiek. Wij hebben daarom ook een rol bij het signaleren en de aanpak van dit geweld. Dat behoort tot onze professionele verantwoordelijkheid.

Met de “Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling” van Derman Zorg willen we je ondersteunen in je aanpak van huiselijk geweld of kindermishandeling, zodat de slachtoffers (en hun gezinnen) op tijd passende hulp krijgen. De meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling helpt jullie bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Aan de hand van 5 stappen bepalen jullie of er een melding moet worden gedaan bij [Veilig Thuis¹](#) en of er voldoende hulp kan worden ingezet.

Wanneer gebruikt je de meldcode?

Je doorloopt de stappen van de meldcode als je vermoedens hebt van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het gaat hierbij niet alleen om vermoedens van fysiek geweld, maar ook om vermoedens van psychisch of seksueel geweld en vermoedens van verwaarlozing.

Hoe werkt de meldcode?

Iedere organisatie en zelfstandig zorgverlener ontwikkelt een eigen meldcode met daarin 5 stappen. Wij zijn wettelijk verplicht om deze 5 stappen in onze meldcode op te nemen.

Verslaglegging

Bij elke stap moet er een verslaglegging plaatsvinden. Ook moeten de verdeelde taken (intern en extern) en afspraken die gemaakt zijn, vastgelegd worden. De verslaglegging vindt plaats in

Nedap→dossier→vragenlijst→huiselijk geweld en kindermishandeling.

---

¹ Indien er een melding wordt gedaan bij Veilig Thuis dient dit ook gemeld te worden bij de [GGDMG](#).

Veiligheid medewerkers

Een gesprek over een zorgelijke opvoedingssituatie, huiselijk geweld of kindermishandeling kan emotionele reacties oproepen bij de betreffende ouder(s)/naasten. Tijdens het gesprek met de ouders of kinderen is de fysieke veiligheid van de medewerkers belangrijk. Hieronder staan een aantal uitgangspunten die kunnen meehelpen de veiligheid van medewerkers te bewerkstelligen:

- Medewerkers zijn goed toegerust om een gesprek te kunnen voeren;
- Vanuit veiligheidsoverwegingen zal het gesprek door twee personen, medewerker(ster) en aandacht functionaris, samen met de zorgvrager worden gevoerd;
- Er wordt een tolk ingeschakeld als de zorgvrager het Nederlands niet goed beheerst;
- Het gesprek zal op kantoor plaatsvinden. De inrichting van de kamer is zodanig dat de medewerker(ster) in de nabijheid van een deur kan zitten. Denk er ook aan dat er geen gevaarlijke/scherpe materialen in de (zichtbare) omgeving aanwezig zijn;
- Zorg dat er een achterwacht is. Vertel een collega dat er een lastig gesprek gevoerd gaat worden en vraag deze in de buurt te blijven;
- We houden toezicht op wie er het pand binnenkomt;
- In geval van crisis wordt de politie gebeld: **112**.

Doorlopen van de stappen, evalueren en afsluiten

Tijdens het doorlopen van het stappenplan kun je erachter komen of de signalen die je hebt opgevangen van huiselijk geweld en kindermishandeling gegrond of ongegrond zijn. In het geval het ongegrond is heeft het natuurlijk geen nut om de daaropvolgende stappen te doorlopen. Na het afsluiten van elke stap kun je besluiten om de melding wel of niet te sluiten. Daarbij dien je een kritische toelichting te geven over waarom je hebt besloten deze melding af te sluiten. Deze toelichting dien je op te nemen in het vragenformulier “Huiselijk geweld en kindermishandeling” in Nedap.

Als melder ben je ook verantwoordelijk voor de nazorg. Dit houdt in dat er eventueel evaluatiegesprekken plaatsvinden, waarin wordt nagegaan of de (aangeboden) hulp nut heeft gehad en of het gezin op de juiste plek is terechtgekomen. Je bespreekt eventuele vervolgacties met de zorgvrager en met Veilig Thuis. Hieronder valt ook een duidelijke terugkoppeling geven aan de personen/instanties die hun zorgen kenbaar hebben gemaakt. Indien een zorgvrager verhuist en/of overstapt naar een andere organisatie, ben je verantwoordelijk voor een goede overdracht van de melding(en) die je hebt gedaan.

De 5 stappen.

Stap 1; signalen in kaart brengen

Signalen die wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen naar voren komen tijdens het beoefenen van je beroep. Voer indien nodig de kindcheck uit. Bij twijfel raadpleeg de [signalenkaart](#). Leg de signalen vast in:

Nedap→dossier→vragenlijst→huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 2; overleg met een collega en eventueel raadplegen Veilig Thuis

Intern overleg

Het is verplicht om de signalen samen met de aandachtsfunctionaris, Farideh Foad Ghadimi, binnen Derman Zorg te bespreken.

Extern overleg

Indien nodig kunnen de huisarts, psycholoog of andere hulpverleners van de zorgvrager worden ingeschakeld. De aanvullende/relevante informatie vanuit de betrokken partijen dient te worden vastgelegd in de vragenlijst “Huiselijk geweld en kindermishandeling” in Nedap.

Advies Veilig thuis

Je kunt altijd advies vragen aan Veilig Thuis. Veilig Thuis kan onder andere adviseren over de interpretatie van signalen, over het voeren van gesprekken met betrokkenen en over de hulp die kan worden ingezet. Het vragen van advies gebeurt anoniem, je hoeft dus geen namen te noemen van de zorgvrager of betrokkenen. Ook is het niet vereist om toestemming te vragen aan de zorgvrager wanneer je advies wilt inwinnen bij Veilig Thuis.

Telefoonnummer Veilig Thuis 0800 – 20 00 (gratis) Openingstijden 7 dagen per week, 24 uur per dag.

Stap 3; gesprek cliënt

Bespreek samen met de aandachtsfunctionaris de opgenomen signalen met de zorgvrager. Indien er acties ondernomen moeten worden maak hier dan duidelijke afspraken over en verdeel de taken. Leg deze taken en afspraken ook vast in de vragenlijst “Huiselijk geweld en kindermishandeling”. Advies over hoe je het gesprek het beste kunt voeren, inclusief de aandachtspunten kun je vinden in [“Vermoeden van huiselijk geweld? Hoe begin je een gesprek”](#).

Stap 4; wegen van huiselijk geweld of kindermishandeling

- Heb ik op basis van stap 1 t/m stap 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Heb ik een vermoeden van een acute of structurele onveiligheid?

In stap 4 van de meldcode zul je de in de vorige stappen zorgvuldig verzamelde informatie wegen. Deze stap heeft als doel dat je het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling inschat, evenals de aard en de ernst hiervan. Om dit zo goed mogelijk in kaart te brengen is het enorm belangrijk dat het afwegingskader, zoals hieronder omschreven in gang wordt gezet. Het doel van een afwegingskader is om de kwaliteit te verhogen van beslissingen die je hebt genomen die (vermoedens van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling signaleren. De verwachting is dat het gebruik van een afwegingskader leidt tot betere herkenning en ondersteuning van slachtoffers van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Dit met name wanneer het langdurig onveilige (gezins)situaties en/of (acuut) onveilige situaties met mogelijk ernstige gevolgen betreft. Wanneer

deze situaties beter herkend en gemeld worden, verbeterd de informatiepositie van Veilig Thuis en is Veilig Thuis daardoor beter in staat structurele patronen van geweld te herkennen en te doorbreken. Als je vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling op basis van de verzamelde informatie is weggenomen, omdat je bijvoorbeeld een andere oorzaak voor de signalen hebt geconstateerd, sluit je de meldcode af, informeer je de zorgvrager(s) hierover en leg je dat vast in het dossier (vragenlijst Huiselijk geweld en kindermishandeling).

Afwegingskader

HEB IK OP BASIS VAN DE STAPPEN 1 TOT EN MET 4 VAN DE MELDCODE EEN VERMOEDEN VAN (DREIGING VAN) HUISELIJK GEWELD EN/OF KINDERMISHANDELING?

- NEE: AFSLUITEN EN VASTLEGGEN IN DOSSIER
- JA: GA VERDER MET AFWEGING 2

SCHAT IK OP BASIS VAN DE STAPPEN 1 TOT EN MET 4 VAN DE MELDCODE IN DAT ER SPRAKE IS VAN ACUTE ONVEILIGHEID EN/OF STRUCTURELE ONVEILIGHEID?

- NEE: GA VERDER MET AFWEGING 3
- JA: MELDEN BIJ VEILIG THUIS. DE AFWEGINGEN 3 TOT EN MET 5 WORDEN SAMEN MET VEILIG THUIS DOORLOPEN.

BEN IK IN STAAT EFFECTIEVE HULP TE BIJEN OF TE ORGANISEREN OM DREIGING VAN (TOEKOMSTIG) HUISELIJK GEWELD EN/OF KINDERMISHANDELING AF TE WENDEN?

- NEE: MELDEN BIJ VEILIG THUIS
- JA: GA VERDER MET AFWEGING 4.

AANVAARDEN DE BETROKKENEN HULP OM DREIGING VAN (TOEKOMSTIG) HUISELIJK GEWELD EN/OF KINDERMISHANDELING AF TE WENDEN EN ZIJN ZIJ BEREID ZICH HIERVOOR IN TE ZETTEN?

- NEE: MELDEN BIJ VEILIG THUIS
- JA: HULP BIJEN OF ORGANISEREN, GA VERDER MET AFWEGING 5.

LEIDT DE HULP BINNEN DE GEWENSTE TERMIJN TOT DE NOODZAKELIJKE RESULTATEN TEN AANZIEN VAN DE VEILIGHEID EN/OF HET WELZIJN (HERSTEL) VAN ALLE BETROKKENEN?

- NEE: (OPNIEUW) MELDEN BIJ VEILIG THUIS.
- JA: HULP AFSLUITEN MET AFSPRAKEN OVER HET VOLGEN VAN TOEKOMSTIGE (ON)VEILIGHEID MET BETROKKENEN EN SAMENWERKINGSPARTNERS.

Stap 5; 2 beslissingen

Melden is noodzakelijk als er sprake is van

- Acute onveiligheid;
- Structurele onveiligheid.

Hulpverleners is mogelijk als

- De professional in staat is om effectieve en/of passende hulp te bieden of te organiseren;
- De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp;
- De hulp leidt tot duurzame veiligheid.

De 2 beslissingen

- Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
- Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

Wanneer is het melden bij Veilig Thuis verplicht?

- In **ALLE** gevallen van (vermoedens van) ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling, dat wil zeggen (vermoedens van) acute en/of structurele onveiligheid;
- Als een (minderjarig) slachtoffer zelf om hulp vraagt of zich uit over huiselijk geweld of kindermishandeling;
- In alle andere gevallen waarin je gelooft dat je, in het kader van je competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in onvoldoende mate of geen effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Wanneer je hulp biedt of organiseert en merkt dat de onveiligheid niet stopt of nogmaals voor komt. Dit doe je ook als er al hulp in het gezin aanwezig is, maar de onveiligheid niet stopt. Op basis van de ernst van de signalen en van de risico's maak je de afweging om vervolgstappen te zetten en doe je zo nodig een melding bij Veilig Thuis.

Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

De beslissing of zelf hulp bieden of organiseren (ook) mogelijk is, neem je op basis van de volgende drie vragen:

- Ben ik in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren om dreiging af te wenden?
- Kan ik deze hulp samen met de betrokken gezinsleden bieden of organiseren en wordt deze hulp ook aanvaard door de betrokken gezinsleden?
- Leidt deze hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid?

Als aan een of meer van de vereisten niet is voldaan doe je, als je het niet al had gemeld vanwege acute of structurele onveiligheid, alsnog een melding bij Veilig Thuis. Al deze stappen en ook het vervolgesprek zullen ter evaluatie worden vastgelegd in het dossier. Hierin zal duidelijk worden vermeld wie welke actie zal ondernemen.

Bijlage

Bijlage 1: Definities en begripsomschrijvingen

Huiselijk geweld

Met **huiselijk** geweld wordt bedoeld lichamelijk, geestelijk of psychisch geweld waarbij alleen meerderjarigen rechtstreeks zijn betrokken. Bijvoorbeeld geweld in het gezin tussen (ex-) partners, tussen familieleden, tussen volwassenen en ouderen, tussen een meerderjarig kind en zijn ouder of tussen andere meerderjarige huisgenoten.

Het begrip *huiselijk* geweld wordt in de Wet maatschappelijke ondersteuning als volgt omschreven:

lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging door iemand uit de huiselijke kring.

Daarbij wordt onder geweld verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer. Daaronder wordt ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eer-gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren:

- (ex-)partners;
- Gezinsleden;
- familieleden (ooms, tantes, grootouders, vrienden, burens);
- mantelzorgers.

Voor alle duidelijkheid worden in deze omschrijving seksueel geweld, genitale verminking, eer-gerelateerd geweld en ouderenmishandeling specifiek genoemd. Dit om duidelijk te maken dat ook deze vormen van geweld onder huiselijk geweld vallen.

Informatie over alle vormen van geweld kun je vinden op de site van [Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport](#). Daar is beschreven wat onder de verschillende vormen van geweld wordt verstaan, waar je op moet letten en wat je wel/ niet moet doen.

Kindermishandeling

De Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 hanteert de volgende definitie van kindermishandeling:

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Fysiek en psychisch

Kindermishandeling, zo blijkt uit de wettelijke omschrijving hierboven, is niet beperkt tot fysiek (lichamelijk) letsel, zoals onverklaarbare blauwe plekken, vaak botbreuken of afwijkende botbreuken, vreemde brandwonden of andere onverklaarbaar letsel bij kinderen. Ook psychische mishandeling valt onder de definitie. Denk daarbij aan vaak schreeuwen, negeren, dreigen met geweld en vernederen, bang maken, alleen laten.

Verwaarlozing

Verwaarlozing van een kind, zowel lichamelijk als psychisch, geldt als een vorm van kindermishandeling. Bijvoorbeeld een kind geen aandacht geven, geen positieve stimulans bieden, zonder toezicht alleen achter laten, te weinig eten geven, kind laten vervuilen, niet wassen, geen tandenpoetsen, geen schone kleren, kind laten stinken, niet laten spelen, geen speelgoed, niet naar school laten gaan, niet op tijd medische of andere noodzakelijke zorg voor het kind inschakelen of geen of onvoldoende toezicht houden.

Ongeboren kind

Bij kindermishandeling moet ook worden gedacht aan ongeboren kinderen. Bijvoorbeeld als zij risico's lopen door geweld tegen de zwangere vrouw, door voor het ongeboren kind risicovol gedrag van de zwangere vrouw, of door risicovolle omstandigheden waarin het kind straks geboren zal worden en zal opgroeien.

Getuige zijn van huiselijk geweld

Huiselijk geweld, bijvoorbeeld van partners ten opzichte van elkaar, valt onder kindermishandeling als minderjarigen van dit geweld *getuige* zijn. Want ook al is het geweld (nog) niet op de kinderen gericht, het voortdurend getuige zijn van geweld tussen de ouders of verzorgers, of tussen andere meerderjarige huisgenoten, kan ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling en het gevoel van veiligheid van de kinderen. 'Getuige zijn' is breed en gaat niet alleen over het zien of horen van het geweld. Kinderen merken er altijd iets van als er sprake is van (dreigend) geweld tussen hun ouders, de leefomgeving is dan niet veilig.

Seksueel misbruik

Een specifieke vorm van lichamelijke en geestelijk geweld is seksueel misbruik van een kind. Seksueel misbruik bestaat uit alle seksuele handelingen die een volwassene een kind opdringt. Dit varieert van begluurd worden of moeten toezien bij seksuele handelingen van de volwassene tot betasting en verkrachting. De handelingen zijn tegen de zin van het kind en het kind kan zich niet verweren tegen de handelingen door het lichamelijke of relationele overwicht van de volwassene, zeker als de volwassene een bekende is. Hier spelen emotionele druk, dwang en geweld in mee. Denk ook aan loverboys, die eerst een liefdesrelatie aangaan met een meisje, het veel aandacht geven en ze dan uitbuiten.

Vrouwelijke genitale verminking

Een andere specifieke vorm van kindermishandeling is **vrouwelijke genitale verminking** ook wel **meisjesbesnijdenis** genoemd. Meisjesbesnijdenis behoort tot de culturele tradities van sommige etnische groepen in Nederland. Bij deze groepen bestaat het risico dat zij een dochter volgens de traditie willen laten besnijden. Meisjesbesnijdenis is in ons land verboden en strafbaar, want het is een zware en onomkeerbare vorm van mishandeling. De ingreep op zich is risicovol en (als er geen verdoving wordt gebruikt) zeer pijnlijk. Daarnaast kan de ingreep ernstige en langdurige gezondheidsklachten veroorzaken, zoals pijn bij het plassen, menstruatieklachten, urineweginfecties, onvruchtbaarheid, problemen bij de bevalling, depressies en trauma's.

Meer informatie over meisjesbesnijdenis, gezondheidsrisico's en handelingsprotocollen kun je vinden op de website van [Pharos](#).

Acute onveiligheid

Huiselijk geweld en/of kindermishandeling kan leiden tot acute onveiligheid van (één van) de betrokken gezinsleden. Van acute onveiligheid is sprake als een zorgvrager of een gezinslid in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is en hij/zij direct bescherming nodig heeft. Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat je allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak). Maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen. Voorbeelden van acute onveiligheid zijn:

- Onthulling: zorgvrager geeft zelf aan de situatie niet meer aan te kunnen of slachtoffer/pleger te zijn van geweld in de huiselijke kring;
- Huiselijk geweld: zorgvrager wordt met opzet verwond (bijv. verwurgen, verbranden);
- Zorgvrager dreigt om zichzelf of een ander iets aan te doen/ zeer agressief gedrag;
- Wapengebruik;
- Geweld tijdens de zwangerschap;
- Seksueel misbruik/geweld;
- Verzorger van kind of van zorgafhankelijke volwassen valt uit door zelfmoord(poging), overdosis alcohol of drugs, ernstige psychiatrie.

Onthulling (Disclosure)

Van onthulling is sprake als een slachtoffer uit zichzelf jou om hulp vraagt bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uit bij jou zonder hulp te vragen. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het zonder voldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid.

Structurele onveiligheid

Huiselijk geweld en/of kindermishandeling kan leiden tot structurele onveiligheid. Bij structurele onveiligheid is er sprake van herhaling of voortduren van onveiligheid of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor het voortduren van onveiligheid in de toekomst. Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn meestal geen eenmalige incidenten. Geweld, verwaarlozing, misbruik en emotionele onveiligheid kunnen jaren voortduren. Bovendien kan het geweld van generatie op generatie doorgaan. Eerder geweld is de belangrijkste voorspeller voor toekomstig geweld. Voorbeelden van structurele onveiligheid zijn:

- Huiselijk geweld: bijv. psychische mishandeling (treiteren, stalken, kleineren) of financiële uitbuiting;
- Iemand verwaarlozen: geen/onvoldoende eten, medicatie, hulp of toezicht;
- Onverantwoorde zorg als gevolg van psychiatrische problemen of verslaving van de verzorger van het kind;

- Zorgafhankelijke volwassene;
- Het ontbreken van veilige huisvesting;
- Het ontbreken van kennis en inzicht over het zorgdragen voor kinderen;
- Verzinnen en/of aandikken van aandoeningen of klachten bij kinderen;
- Pedagogische verwaarlozing;
- Vechtscheiding;
- Kind niet naar school laten gaan;
- Kind als mantelzorger/ster;
- Seksuele uitbuiting van kinderen

Bijlage 2: Wettelijk kader

Beroepsgeheim

Omgaan met (een vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling vraagt om zorgvuldig handelen. Als zorgverlener heb je een vertrouwensrelatie met de zorgvrager en dien je te voorkomen dat die vertrouwensrelatie wordt geschaad. Daardoor kan de zorgverlening in het gedrang komen. Vanwege het belang van de zorgrelatie heb je een beroepsgeheim. Je hebt een zwijgplicht over alles wat binnen het kader van de zorgrelatie plaatsvindt. Dat betekent dat je informatie van en over de zorgvrager geheimhoudt en zonder uitdrukkelijke toestemming van de zorgvrager niet aan anderen verstrekt. Reden voor het beroepsgeheim is op de eerste plaats de toegankelijkheid van de zorg. De zorgvrager moet erop kunnen vertrouwen dat informatie bij jou in het kader van de hulpverlening geheim blijft en niet 'op straat' terecht komt. Anders ontstaat het risico dat de zorgvrager de zorgverlening gaat mijden of je aanklaagt voor schending van de privacy.

Tegelijkertijd dien je als zorgverlener het belang van de zorgvrager centraal te stellen en 'de zorg van een goed hulpverlener in acht te nemen'. Vanuit de verplichting om hulp te bieden aan mensen die bescherming nodig hebben tegen huiselijk geweld en kindermishandeling, kan dat betekenen dat je bij (een vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling het beroepsgeheim doorbreekt. Dan is er sprake van conflicterende verplichtingen.

Meldrecht

Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 hebben zorgprofessionals het **recht** om vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld te melden bij Veilig Thuis en daarbij zonder toestemming van degene die het betreft informatie te verstrekken aan Veilig Thuis die nodig is om het vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld te beëindigen of te onderzoeken. Er bestaat dus een wettelijke basis voor doorbreking van het medisch beroepsgeheim ten aanzien van Veilig Thuis. Dit wordt het **meldrecht** genoemd. Het is belangrijk dat bij doorbreking van het beroepsgeheim zorgvuldig wordt gehandeld. Om die reden dienen de 5 stappen van deze **meldcode** in acht te worden genomen.

Wet verplichte meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Om professionals handvatten te bieden om huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en meer gestructureerd aan te pakken is in 2013 de Wet Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en het bijbehorende Besluit in werking getreden. Het hebben van een meldcode en het implementeren berust dus ook op een wettelijke verplichting. Deze meldcode is daar het resultaat van. Bovendien moet het bestuur/de directie het gebruik van en de kennis over deze meldcode bij de medewerkers bevorderen.

Ook als zelfstandige zoals verpleegkundige, verzorgende IG of verpleegkundig specialist ben je verplicht om de meldcode te gebruiken. In dat geval gebruik je de Derman Zorg Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling als norm voor je handelen bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Kindcheck

Zorgverleners kunnen ook te maken krijgen met zorgvragers die door eigen ziekte, beperking, verslaving, of stoornis, niet in staat zijn om hun kinderen voldoende zorg of bescherming te bieden. Het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling 2015 spreekt in dit verband van een **Kindcheck**. Overigens kunnen ook in het contact met een adolescent (personen in de

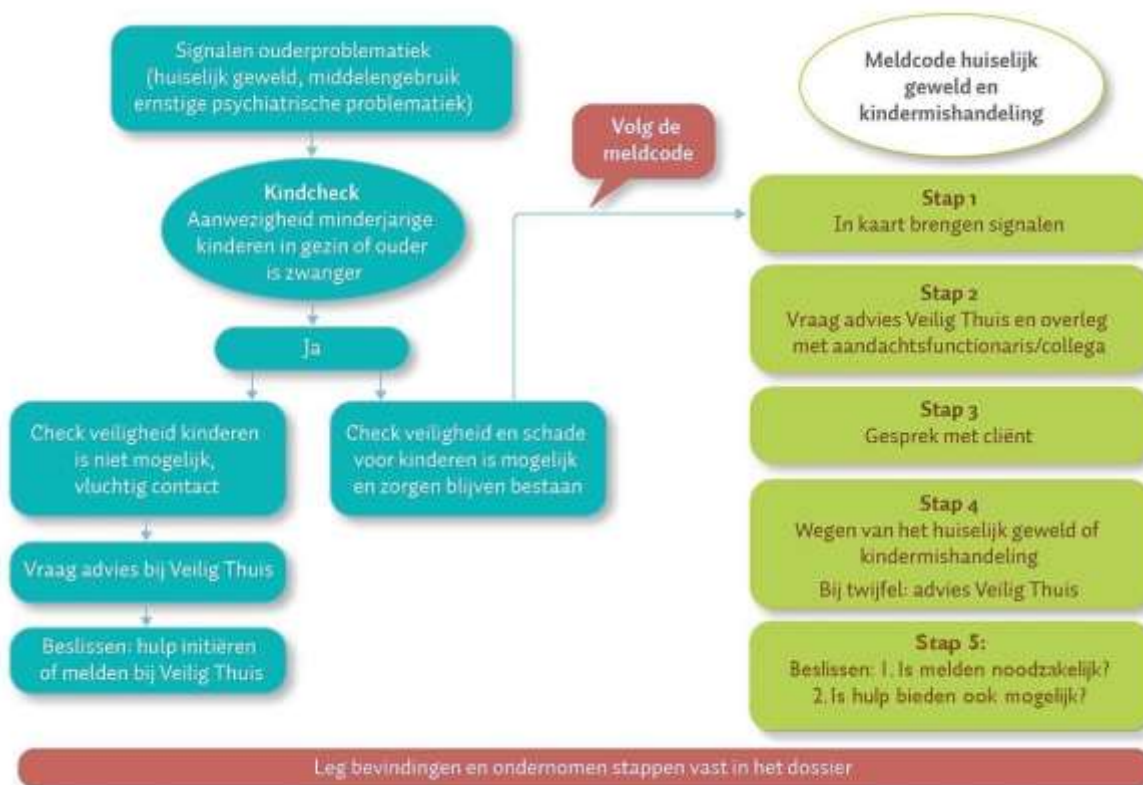
leeftijd 16 tot 21 jaar) zorgen bestaan over eventuele jongere broertjes en zusjes in het gezin. Ook dan is sprake van een Kindcheck. De Kindcheck is onderdeel van stap 1 van de Meldcode en houdt in dat je bij een dergelijke zorgvrager na moet gaan of hij/zij kinderen heeft, of er sprake is van een zwangerschap en dat je, ook als je de kinderen niet kent, toch let op risico's voor de kinderen als de zorgvrager door zijn/haar ziekte, beperking, verslaving, stoornis of door andere omstandigheden niet in staat lijkt om goed voor zijn/haar kinderen te zorgen. Hoewel je als professional in dergelijke situaties niet of nauwelijks in staat bent zelf kinderen te betrekken in je besluitvorming, neem je op deze manier wel het belang van het kind als uitgangspunt en handelt met hun belang voor ogen. Extra aandacht voor de situatie waarin kinderen zich bevinden, is in ieder geval nodig als de ouder tevens zorgvrager is en:

- Verslaafd is aan drugs, alcohol of gokken;
- Een poging tot zelfmoord heeft gedaan;
- Zwanger is en bij deze zwangerschap een riskante levensstijl heeft;
- Kampt met ernstige psychische problematiek;
- Een verstandelijke beperking heeft;
- Geen vaste woon of verblijfplaats heeft;
- Zeer agressief gedrag vertoond;
- Zeer verwaarloosd is;
- Acut, ernstig of chronisch ziek is waarbij de zorg voor deze zieke (ten dele) voor rekening van een kind lijkt te komen.

Zeker op het moment dat een ouder of verzorger opgenomen is in een ziekenhuis, GGZ, afkickkliniek, of een gevangenisstraf uitzit, is steeds de vraag of er adequate opvang voor de kinderen is. Is de ouder, als hij/zij weer thuis is, voldoende in staat is om de kinderen goed te verzorgen en voldoende veiligheid te bieden. Indien dat niet het geval is, vraagt dit om stappen om ervoor te zorgen dat er adequate opvang voor de kinderen komt, bijvoorbeeld door een melding bij Veilig Thuis en de zorgen en aangewezen vervolgstappen te bespreken.

Bijlage 3: Kindcheck

De Kindcheck valt onder stap 1 van de Meldcode: het in kaart brengen van signalen. Je kunt de Kindcheck uitvoeren met behulp van dit stappenplan.

Extra informatie bij signalen ouderproblematiek

Het kan zijn dat je bij een volwassen cliënt problemen signaleert die een risico voor opgroeiende kinderen kunnen inhouden. Je cliënt heeft bijvoorbeeld te maken met partnergeweld, er is sprake van een dreigende huisuitzetting, je cliënt heeft een vuurwapen in zijn of haar bezit, je cliënt is chronisch depressief of is verslaafd aan alcohol of drugs. Het gaat dus om problemen die **mogelijk** bedreigend zijn voor de ontwikkeling van minderjarige kinderen, doordat deze problemen de veiligheid van de aanwezige kinderen in gevaar kan brengen of de ontwikkeling kan schaden.

Extra informatie bij kindcheck

Als je signalen van ouderproblematiek bij je cliënt opvangt, ga je na of er minderjarige kinderen bij hem of haar wonen. Dat kunnen eigen kinderen zijn, maar ook bijvoorbeeld kinderen van een (nieuwe) partner. Bovendien kan het zijn dat jouw cliënt regelmatig ergens verblijft waar ook minderjarige kinderen zijn, bijvoorbeeld van een familielid waar je cliënt vaak op bezoek is. Bij zwangere vrouw en bij adolescenten ga je na of er nog andere minderjarige kinderen bij hen in huis wonen. Het gaat er dus om dat je nagaat of de cliënt met ernstige problemen zorgt voor of regelmatig contact heeft met minderjarige kinderen.

Extra informatie bij 'Check veiligheid kinderen en schade voor kinderen'

In een gesprek met je cliënt ga je na in hoeverre de kinderen waarvoor hij of zij zorgt, last hebben van de problemen. Het doel van dit gesprek is dat je beoordeelt of het nodig is om verdere stappen te (laten) ondernemen omdat de situatie van de ouder schadelijk is of kan zijn voor de kinderen. Kinderen hebben een veilige en stabiele omgeving nodig, waarin zij zich fysiek, sociaal en emotioneel kunnen ontwikkelen. In het gesprek met je cliënt ga je na in hoeverre jouw cliënt in staat is om de kinderen te verzorgen en te beschermen tegen gevaar en of hij of zij dat samen met iemand doet.

Weggenomen of blijvende zorgen?

Het kan zijn dat je zorgen worden weggenomen door wat de cliënt daarover vertelt. Bijvoorbeeld omdat je cliënt vertelt dat er nog een andere ouder aanwezig is of dat de familie de kinderen opvangt. Het kan ook zijn dat je, door wat je ziet en hoort, nog steeds bezorgd bent over de situatie van de kinderen. Het gaat er dus niet om dat je moet inschatten hoe groot het risico is of hoe schadelijk de situatie is. In feite wil je alleen onderzoeken of je zorgen weggenomen kunnen worden. Als dat niet het geval is, moet je verder de stappen van de Meldcode volgen.

Bijlage 4: Ouderenmishandeling

Definitie

Ouderenmishandeling is al het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt, en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

Achtergronden

Ouderen zijn veelal gedeeltelijk of geheel afhankelijk van anderen in hun omgeving. Vaak is sprake van een persoonlijke of professionele afhankelijkheidsrelatie met degene die hen mishandelt of misbruikt. Ouderenmishandeling komt voor in gezins- of familierelaties, maar ook in zorgrelaties (bijv. binnen zorginstellingen of thuiszorg). De mishandeling kan het resultaat zijn van zowel actief (plegen van handelingen) als passief (nalaten van handelingen) gedrag. Vaak zijn de mishandelingen moedwillig en we noemen dat: **opzettelijke mishandeling**. Bij opzettelijke mishandeling weten de plegers heel goed wat ze doen. Ze handelen vanuit eigen belang, onverschilligheid of uit woede of wraak. Soms wortelt ouderenmishandeling in een lange traditie van familiegeweld en -conflicten. Mishandeling van een zorgafhankelijke oudere is echter dikwijls het gevolg van overbelasting, onkunde of onwetendheid van een mantelzorger (vaak een partner, dochter en/of zoon). Dat noemen we: **ontspoorde mantelzorg**. Er hoeft dan geen sprake te zijn van opzet. De verzorgers beseffen niet dat ze te ver gaan. Hun acties komen voort uit onmacht en zijn eigenlijk een noodkreet. We onderscheiden vijf vormen die dikwijls in combinatie voorkomen:

1. Fysieke mishandeling

Blauwe plekken, schrammen, zwellingen, fracturen of brandplekken: deze symptomen kunnen het gevolg zijn van lichamelijke mishandeling. Soms worden ouderen vastgebonden aan een stoel of bed. Ze vertonen dan striemen aan polsen of enkels. Een minder zichtbare vorm van lichamelijke mishandeling is het geven van te weinig of juist te veel medicijnen (bijvoorbeeld slaapmiddelen).

2. Psychische mishandeling (inclusief schending van recht op privacy)

Bij psychische mishandeling is er sprake van treiteren en sarren, dreigementen, valse beschuldigingen, beledigingen of bevelen. Ook kan het hierbij gaan om schending van mensenrechten van ouderen, zoals onnodige inperking van het recht op bewegingsvrijheid, privacy of zelfbeschikking. Bijvoorbeeld door post achter te houden, bezoekers weg te sturen en de oudere te verhinderen het huis te verlaten. Bij de oudere leidt dit tot sociaal en emotioneel isolement, en gevoelens van angst, woede, verdriet, verwardheid of apathie.

3. Verwaarlozing

Lichamelijke verwaarlozing kan blijken uit ondervoeding, uitdroging, slechte hygiëne of wonden als gevolg van doorliggen. Wanneer de geestelijke behoeften van ouderen worden genegeerd, zoals de behoefte aan aandacht, liefde en ondersteuning, spreken we van psychische verwaarlozing.

4. Financiële uitbuiting / financieel misbruik

Bij deze vorm van ouderenmishandeling gaat het om het wegnemen of profiteren van bezittingen van de oudere. Te denken valt aan diefstal van geld, juwelen en andere waardevolle spullen, aan verkoop of gebruik van eigendommen zonder toestemming van de oudere en aan gedwongen testamentverandering.

5. Seksueel misbruik

Ouderen kunnen het slachtoffer worden van seksueel misbruik, zoals exhibitionisme, betasten van het lichaam (aanranding) en verkrachting. De pleger gaat voor eigen lustbeleving en -bevrediging en maakt misbruik van de kwetsbaarheid en zwakte van een oudere, veelal vrouwen.

Risicofactoren

Waarom worden ouderen mishandeld? Hiervoor kunnen we een aantal verklaringen of risicofactoren noemen. In elke bevolkingsgroep komt ouderenmishandeling voor. Dit geldt met name als de pleger geen andere manieren weet om problemen en conflicten op te lossen dan door fysiek of verbaal geweld, of door de oudere te verwaarlozen. Het is echter mogelijk dat er in gezinnen of huishoudens meer risicofactoren aanwezig zijn die bijdragen aan het ontstaan van ouderenmishandeling.

Risicofactoren bij ouderen:

- (Toenemende) afhankelijkheid van zorg door lichamelijke en geestelijke achteruitgang. De afhankelijkheid kan ook van financiële of van emotionele aard zijn;
- Geweld in de familiegeschiedenis: gewelddadig gedrag kan van de oudere generatie zijn overgedragen naar de volgende generaties: de kinderen en kleinkinderen;
- Ingrijpende voorvallen: er is stress ontstaan door een verhuizing, de dood van een geliefd persoon, verlies van een baan of scheiding van een huisgenoot;
- Isolement: het slachtoffer heeft weinig contact met de buitenwereld.

Risicofactoren bij plegers:

- Afhankelijkheid: de pleger kan afhankelijk zijn van het slachtoffer, bijvoorbeeld voor huisvesting, sociale contacten of inkomen;
- Overbelasting: de zorg is teveel geworden of de zorgbehoefte is groter dan de mantelzorg kan bieden;
- Langdurige werkloosheid, moeilijkheden op het werk of schulden;
- Psychische gesteldheid: de pleger kan psychiatrische problemen of ontwikkelingsstoornissen hebben of een verslaving (alcoholisme, drugs- en gokverslaving);
- Relatieproblemen: het lukt niet om een duurzame relatie met een partner op te bouwen/te behouden.

Signalen

Er zijn meerdere signalen die kunnen wijzen op ouderenmishandeling, maar een of enkele van die signalen hoeven zeker niet altijd mishandeling in te houden. Enkele gedragssignalen van mishandeling/ontspoorde mantelzorg zijn:

- De oudere of verzorger geeft onsamenhangende en tegenstrijdige verklaringen voor lichamelijke verwondingen;
- De verzorger toont zich onverschillig voor het wel en wee van de oudere;
- De verzorger vertoont verschijnselen van overbelasting;
- Er wordt gescholden en geschreeuwd in aanwezigheid van arts of hulpverlener;
- De oudere maakt een depressieve, angstige indruk;
- De oudere ziet er onverzorgd uit en de huishouding is verwaarloosd;
- Er verdwijnen spullen en geld van de oudere;
- De oudere krijgt geen gelegenheid om alleen met de hulpverlener te praten;
- De (vermoedelijke) pleger probeert de hulpverlener buiten de deur te houden;
- Toenemend aantal schuldeisers;
- Lege koelkast, geen voedsel in huis.

Vermoeden

Het is belangrijk dat je signalen van ouderenmishandeling herkent, omdat het niet vaak gebeurt dat de oudere zelf aangeeft dat hij/zij mishandeld wordt. Of er wat gebeurt, of er hulp geboden wordt, is daarom mede afhankelijk van de oplettendheid en moed van jou en personen in de omgeving van de oudere.

Heb je een vermoeden van huiselijk geweld handel dan volgens de meldcode.

Bijlage 5: Contact

Belangrijke telefoonnummers:

Alarmnummer : 112
Bij minder spoed : 0900 8844
Zelfmoordpreventie : 0800 0113

Aandachtsfunctionaris:

Farideh Foad Ghadimi : f.ghadimi@dermanzorg.com, Telefoonnummer: 06 432 240 20

Veilig thuis algemeen:

Website : Veiligthuis.nl
Telefoonnummer : 0800-2000 24 uur 7 dagen per week bereikbaar

Veilig thuis Gelderland Midden:

Website : Veiligthuisgm.nl
Telefoonnummer : 026 442 42 22
Adres : Snelliusweg 1, 6827 DG, Arnhem

Derman Zorg:

Website : [Derman Zorg](http://DermanZorg)
Thuiszorg Arnhem : Zoomstraat 2, 6826 BS Arnhem, telefoonnummer: 026 840 30 09
Thuiszorg Soest : Industrieweg 27a, 3762 EH, Soest, telefoonnummer: 026 840 30 09
Woonzorg : Hoofdstraat 38, 6994 AH, de Steeg, telefoonnummer: 026 303 47 10

GGDGM:

Website GGDGM : GGD Gelderland Midden
Info calamiteit melding : [Melding doen van een calamiteit](#)
Voor vragen of advies : 088-3 55 5200
E-mail : wmotoezicht@vggm.nl
Melding maken : [Meldingsformulier](#)
Calamiteiten WMO : [Calamiteiten Protocol WMO Derman Zorg](#)

Websites:

Info huiselijk geweld : [Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport](#)
Handleiding kindcheck : [Augeo Kindcheck](#)
Meisjesbesnijdenis : [Pharos](#)
Signalenkaart : [Signalenkaart huiselijk geweld en kindermishandeling](#)